

Тропіна Валентина Борисівна
доктор економічних наук, професор,
Київський національний торговельно-економічний
університет МОН України, м. Київ

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ У СТРУКТУРІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Суттєві трансформації у системі суспільних відносин, що відбуваються в нашій країні у зв'язку з децентралізацією фінансової системи, докорінно змінюють окремі аспекти життєдіяльності вітчизняних домогосподарств, які у сучасних умовах повинні стати важливою економічною одиницею й активним суб'єктом фінансових відносин як на державному, так і на регіональному рівнях. Попри те, що домогосподарства здійснюють витрати споживчого і неспоживчого характеру, на сьогодні вони стають дедалі активнішими заощадниками, а відтак – потенційними інвесторами вітчизняної, у тому числі і регіональної економіки, вкладаючи тимчасово вільні кошти у різноманітні фінансові інструменти.

Для регіонів України однією з основних проблем, розв'язання яких визначає їх стабільний розвиток, є формування їхнього інвестиційного потенціалу як сукупності коштів населення, підприємств, держави та нерезидентів, які потенційно можуть бути використані для здійснення інвестиційної діяльності на території регіону. Нарощування та ефективного використання інвестиційного потенціалу регіону є пріоритетним напрямком регіональної політики сталого розвитку, який потребує системного і комплексного вивчення інвестиційної спроможності інституційних секторів економіки держави: нефінансові корпорації, органи державного управління, домашні господарства. Так, трансформація заощаджень в інвестиції в секторі нефінансових корпорацій і секторі загального державного управління здійснюється на етапі створення і первинного розподілу наявного доходу і тому має явно регресивний характер, тобто економічне зростання фінансується за рахунок недоспоживання частини населення. Негативні наслідки цього процесу полягають як в обмеженні споживчого попиту, так і в зниженні якості людського капіталу, тобто в уповільненні (стриманні) зростання капіталовіддачі.

Фінансовий сектор забезпечує міжгалузевий розподіл чистих заощаджень інших секторів економіки, не зачіпаючи процесів створення наявного доходу. Трансформація заощаджень населення в інвестиційний потенціал а потім в інвестиції у цьому секторі із звичайного двоетапного процесу перетворюється на багатоетапний процес, у який залучається велика кількість учасників та який опосередковується дедалі складнішою структурою фінансових відносин. Серед учасників цього процесу зростаючу роль відіграють домогосподарства (населення). Заощадження цієї категорії інвесторів є потужним внутрішнім джерелом фінансування регіонального розвитку. У країнах з розвинутою

економікою майже чверть національних заощаджень формується саме за рахунок коштів приватних осіб.

Для визначення важливості перетворення заощаджень населення у інвестиції для розвитку регіональної економіки порівнюємо їх величину з такими макроекономічними показниками, як доходи державного бюджету, дефіцит державного бюджету та державний борг. У 2013 році приріст накопичень населення у 1,66 рази перевищував дефіцит державного бюджету та складав 22,17% від розміру державного боргу України [1; 2]. Незважаючи на тенденцію до зменшення цих показників вони є достатньо великими для того, щоб держава була зацікавлена у максимально можливому їх залученні в економіку країни.

Сучасна фінансова система має в розпорядженні велику кількість напрямів інвестування вільних грошових коштів, а саме: внесення коштів на депозит у банку; придбання цінних паперів (акцій, корпоративних облігацій, облігацій внутрішньої державної позики тощо); внесення коштів до статутного капіталу підприємств; участь у кредитній спілці; внесення коштів до інститутів спільного інвестування тощо [2, с.76].

Основними причинами низької інвестиційної активності домогосподарств на загальнодержавному та регіональному рівнях за сучасних умов економічного розвитку є: відсутність в Україні належного інвестиційного ринку; невиконання основними учасниками інвестиційного процесу покладених на них функцій (низька ліквідність вітчизняного фондового ринку, що не дозволяє йому повною мірою виконувати покладені на нього завдання, слабкий розвиток інфраструктури); недостатній рівень фінансових комерційних посередників; невисокий рівень отриманого доходу основними групами населення; значна частка споживчих витрат; розширення тіньового сектору економіки і необхідність легалізації таких доходів; слабе інформування домогосподарств у сфері інвестиційних можливостей і негативний досвід, отриманий у ході проведення першого етапу приватизації. Наявність потенційної спроможності до інвестування домогосподарств потребує подальших наукових досліджень та розробок практичних рекомендацій щодо створення необхідних умов для формування інвестиційного потенціалу домогосподарств та його реалізації у відновленні та стабілізації розвитку регіонів та країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Державний та гарантований державою борг // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=34952&stind=21.
2. Носова Є. Заощадження домогосподарств як джерело інвестиційних ресурсів в Україні / Є. Носова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – № 2(167). – С. 73-80.